

MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALLARINDAKİ FLÜTLÜ ODA MÜZİĞİ GRUPLARINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR The Problems in Chamber Music Groups Including Flute in Departments of Music Education

DOI NO: 10.5578/amrj.29172

Seçil SOYTOK¹

Özet

Bu araştırmada, Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Bölümlerinde, içerisinde flütün bulunduğu oda müziği gruplarıyla oda müziği dersini yürüten öğretim elemanlarının görüşlerine başvurularak, derste farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesinden kaynaklanan repertuvar sorunları ortaya konmuştur. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak, içinde flütün bulunduğu gruplarla oda müziği dersini yürüten beş öğretim elemanı ile görüşmeler yapılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar üzerine, repertuvar problemlerine neden olduğu düşünülen konular hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Oda Müziği, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı.

Abstract

In this research, repertoire problems arising from aggregation of the different groups of instruments are revealed based on opinions of chamber music instructors who study with the flutes in chamber music classes in Music Education Departments. Semi-structured interview form is used as a data collection tool. Interviews are done with five instructors who are lecturing chamber music in the groups including flute. Descriptive analysis is used for the analysis of data. Upon the obtained results of research, suggestions are given about the subjects which are considered to be causing repertoire problems.

Key Words: Chamber Music Education, Departments of Music Education.

GİRİŞ

Oda Müziği Tarihçesi

Oda müziği, küçük müzik gruplarında solistik çalgı müziğini ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Almancada “Kammermusik”, Fransızcadaki “la musique de la chambre”, İtalyancada “musica da camera” şeklinde adlandırılır.

¹ Öğr. Grv., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı.

Oda müziği, geleneksel olarak bir saray odasına yerleştirilebilecek ufak bir grup enstrüman için yazılmış bir klasik müzik biçimidir. Çok genel olarak, her icracı bir parçayı çalmak üzere, az sayıda icracının çaldığı her türlü sanatsal müziği içerir. Samimi yapısından dolayı, oda müziği “dostların müziği” olarak tanımlanmaktadır. Bir taneden beş veya daha fazla enstrüman için yazılmış kompozisyonlar, oda müziğinin esaslarıdır (Tan, 2012 : 1).

Oda müziği ilk olarak 16.yüzyılın ortalarında kilisedeki vokal müzik topluluklarından farklı olarak soylu kişilerin saraylarında ses toplulukları tarafından icra edilmiştir. 17. yüzyılda oda müziği, soyluluğun bir göstergesi olarak evlerde yemek ve söyleşilerden önce çalgılı ya da çalgısız (vokal) olarak icra edilmeye başlanmıştır.

18. yüzyılın sonlarında oda müziği ağırlıklı olarak hem solistik hem de orkestra için bestelenen müzik türü olarak ön plana çıkmış ve 19. yüzyılın sonlarında solistik ve çalgı için bestelenen müzik topluluğu olarak anılmaya başlanmıştır. Bu süreç içerisinde notasyona bağlı olarak gelişen belli oda müziği toplulukları gelişmiştir: yaylı kuartet, trio, kentet, piyanolu trio, piyanolu kuartet, piyano-keman için sonat, flüt kuartet, klarnet beşlisi vb...19. yüzyılın başlarından itibaren bu toplulukların dinleyiciler için popüler hale gelmesiyle bu yüzyılın sonuna doğru oda müziği halka açık olarak konser salonlarında ve özel davetlerde icra edilmiştir.

“18. yüzyılın ortalarına kadar orkestralar, genelde soloculardan oluşmuş 20-30 üyeli topluluklar özelliğindedir. Oysa 18. yüzyılın sonlarına doğru orkestraların etkinlik merkezinin halkın doldurduğu konser salonlarına doğru kaymaya başlaması yeni bir gelişime yol açmış, modern anlamdaki senfonik orkestra kuruluşuna çok yaklaşılmıştır” (Say, 2005 : 383)

“18. Yüzyılın ortalarında orkestralar, her parti için bir çalgının yer aldığı oluşumuyla oda müziği topluluğundan çok büyük bir farklılık göstermiyordu. Ancak yüzyılın sonlarına doğru orkestraların üye sayısının giderek artması, müzik stiline farklılaşması ve orkestraların büyük konser salonlarına transferi ayırımı belirginleştirdi. Küçük solo topluluklar varlıklarını sürdürürken, yazılan eserler çalınması kolay; stil, doku ve ifade açısından anlaşılır, basit anlatımlı idi. Bu eğilime bir tepki olarak, Haydn, özellikle yaylılar kuartetinde çalgılar arasında eşitlik,

kişisellik gibi özelliklere dayanan bir stil geliştirdi. Bu yaklaşım, bu türün ifade olanaklarını genişlettiği gibi ilgiyi de artırdı ve bu geleneği Mozart ve Beethoven da benimsedi”(Çelebioğlu, 2002 : 8).

19. yüzyılda orkestraların hacim olarak genişlemesi ve sonoritenin artmasıyla oda müziği daha saf ve derin bir çalgısal tarz olarak varlığını sürdürmüştür. Bu dönemde, nüans anlayışının ve müzikal ifade terimlerinin zenginleşmesiyle oda müziği icracılarından beklentiler artmıştır.

"19.yüzyıl, toplumda ve müzik teknolojisinde, oda müziğinin bestelenme ve çalınma şekli üzerinde büyük etkileri olan dramatik değişimlere tanık olmuştur. 18.yüzyıl boyunca, besteciler normalde bir aristokratın çalışanı olmuşlardır ve besteledikleri oda müziği amatör grupları aristokratların zevki içindir. Aristokrasinin iflas etmesi ve Avrupa’da yeni sosyal düzenlerin ortaya çıkmasıyla birlikte, besteciler giderek daha fazla bir şekilde kendi bestelerini satarak ve icra ederek hayatlarını sürdürmek zorunda kalmışlardır. Sıklıkla bir salon kiralayıp, icraları için ücret alma yoluyla dinleyenlere konser vermişlerdir. Bu şekilde giderek artan oda müziği, sadece zengin amatörlerce çalınmak için değil, profesyonel müzisyenlerce icra edilmek üzere yazılmaya başlanmıştır" (Tan, 2012 ; 13-14).

20.yüzyılın başlarında oda müziği, belli başlı Avrupalı müzisyenler için ciddi anlamda yaylı kuartet anlamına gelmiştir. Piyanolu trio, piyanolu kuartet ve üflemelilerden oluşan topluluklar, çok fazla oda müziği anlayışı içinde düşünülmemiştir. Profesyonel müzisyenler tarafından büyük konser salonlarında yaylı kuartet tarafından seslendirilen müzik oda müziği olarak adlandırılırken, amatör bir üflemeliler grubu tarafından ev ve davetlerde icra edilen müzik, oda müziği olarak adlandırılmamıştır. Yaylı kuartet grubu dışında ev ve davetlerde çalınan müzik oda müziğinden daha aşağıda düşünülümü; “hausmusik” olarak adlandırılmıştır. Buradan da anlaşılacağı gibi seslendirilen müziğin işlevi ve nerede icra edildiği, o müziğin “oda müziği” olarak kabul görmesinde iki önemli faktör olmuştur.

“20. yüzyılda oda müziği, karakterindeki saflığı, içtenliği sürdürmüştür. Farklı stillerde olmasına karşın, Schönberg, Bloch, Milhaud, Villa-Lobos, Şostakoviç gibi bestecilerin yazdığı çok sayıda “yaylılar kuarteti” dikkat çekicidir. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra

gelenek dışı çalgı bireşimleri denenmiş, öncü ve atılcı kavrayışlarla “tını” olgusunun önemi, elektronik sesler ve yeni biçimler gibi temel öğelerle oda müziği türünün sınırları genişletilmiştir. Öte yandan bu dönemin tutkuyla gerçekleştirilen başka bir yaklaşımı “eski müzik” olarak nitelenen ortaçağ, Rönesans, barok ve Klasik dönemlerin müziklerini kendi tarihsel tanımı içindeki çok yönlü özelliklerine uyarak ve çağının özgün çalgılarını kullanmayı öngörerek geliştirilen örnekleme hareketinin yaygınlaşmasıdır. 1950’li yıllardan başlayarak kurulan bu tür oda müziği toplulukları, sanat müziğinin tarih içerisindeki yerini bütünleştiren bir evrensel yaklaşımı sergilemektedir” (Say, 2005 : 588).

Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Oda Müziği

“Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarımızda işitme eğitimi, çalgı eğitimi ve ses eğitiminin yanı sıra en az bunlar kadar önemli sayılabilecek bir diğer unsur da “toplu çalma” ya da “toplu söyleme” biçiminde adlandırdığımız “birlikte müzik yapma” etkinlikleridir. Bu etkinlikler müzik eğitiminde grup gerçeğinin yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır” (Kıvrak, Y (2003). Akt. Varış, 2011: 3).

“Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda orkestra-oda müziği eğitimi, çalgı eğitiminin belli aşamalarından sonra birbirini destekleyici ve birbirini tamamlayan bir şekilde öğretim programlarında yer almıştır. Çalgı eğitiminde kazanılan becerilerin, orkestra-oda müziği eğitimi gibi daha geniş bir alanda geliştirilmesi-pekiştirilmesi ile öğrenci, ulusal ve evrensel müzik örneklerini tanımaktadır” (Öz, 2001 : 98).

Oda müziği dersi bir bakıma öğrencilerin, bireysel çalgı derslerinde edindikleri birikimleri pratikte uygulayabilecekleri ve uyum içinde çalma becerilerini geliştirecekleri önemli bir derstir. Öğrenciler bu ders sayesinde bireysel yeteneklerini ve birikimlerini sergileyebilecekleri ortamı bulmuş ve toplu müzik yapma sırasında ders iç disiplini kavramış olurlar. Beraberce müzik yapmak oda müziği dersinin en önemli işlevidir denebilir. Öğrenciler oda müziği dersinde birlikte çalışıyor olmanın verdiği sorumluluk duygusu, çalışma disiplini, toplu hareket edebilme, sosyal iletişim gibi becerileri de beraberinde kazanmış olurlar.

Günümüzde oda müziği, müzik eğitimi anabilim dallarında 3.sınıftan itibaren dört yarıyıl süreyle “Orkestra/Oda Müziği” adı altında okutulan bir derstir.

Oda müziği eserleri genel olarak yaylı kuartet, piyanolu trio ya da piyanolu kuartet, üflemeli çalgılar beşlisi ya da bakır üflemeliler için bestelenmiştir. Müzik Eğitimi Anabilim Dallarındaki oda müziği derslerinde, gerekse farklı çalgı gruplarının bir araya gelme zorunluluğu gerekse öğrenci dağılımının orantısız olması gibi nedenlerden dolayı bu toplulukları oluşturmak mümkün olmamaktadır. Bu durum ise derslerde repertuvar ile ilgili sorunlara neden olmaktadır. Oda müziği dersini yürüten öğretim elemanlarının, öğrencilerin düzeyine ve derste bir araya getirilen çalgı topluluklarına uygun nitelikte yeteri kadar oda müziği dağarcığına sahip olmadığı düşünülmektedir.

Öz, 2001 : 96’ya göre:

Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Orkestra-Oda Müziği Eğitiminde Uygulamaya Yönelik Sorunlar:

1. Öğrenci sayısının çokluğu ve değişik çalgılar (yaylılar, piyano, nefesliler, şan, gitar) nedeniyle homojen gruplar oluşturulamaması.)
2. Uygun mekan (derslik) ve yeterli araç-gereç olmaması.
3. Öğrenci düzeyine uygun ve çeşitlilikte dağar (repertuvar) olmaması.

Her ne kadar fiziki şartların günden güne elverişli hale getirildiği düşünülse de bu araştırmadan elde edilen veriler yukarıdaki diğer ifadeleri desteklemektedir. MEABD'lerin yapısı gereği çalgı çeşitliliğinin homojen gruplar oluşturmaya uygun olmamasından kaynaklanan repertuvar sorunu gözlemlenmektedir.

Flütün Oda Müziğindeki Yeri

Flüt, teknik olanakları bakımından nefesli sazlar ailesinin en kıvrak ve çevik üyesidir. Süslemeli hızlı geçişleri, sıçramalı seslerdeki çabukluğuyla anında farkındalık yaratabilir. Teknik olanaklarının yanında, üç farklı ses aralığında oluşturduğu karakterler sayesinde müzikal bir anlatım olanağı da yaratır. Kalın ve orta ses bölgesi oldukça karakteristik, farklı renklere bürünebilen özelliğindedir. İnce ses bölgesi ise dokunaklı, uçarı ve sevinç dolu ifadesiyle anlatım olanağını çeşitlendirir. “Flüt farklı renkte ve tınıda ses üretme kapasitesine sahiptir. Belli düzeye gelmiş bir flütçü, çeşitli renklerde; mat, yankılı ve sıcak

seslerden, havalı ve soğuk seslere kadar tınılar üretebilir (Chandler, 2003 : 2)”. Tüm bu özellikleriyle flüt, solo bir çalgı olmasının yanı sıra orkestraların da vazgeçilmez rengidir. Oda müziği gruplarında ise tüm bu teknik ve anlatım olanakları sayesinde flüt, genellikle ezgisel yükü üstlenir.

“Flüt, oda müziği gruplarında önemli bağımsız bir rol oynar. En önemlisi flüt müzikal açıdan ve oturtum açısından genel olarak lider durumundadır. Ses alanının geniş olması bakımından çoğunlukla ana melodiyi seslendirir. Flütün içinde bulunduğu oda müziği gruplarında esere giriş ve çıkışlardaki sorumluluk genel olarak flüt çalan kişiye aittir. Flüt, bulunduğu yer itibarıyla de gruptaki diğer çalgıların görüş alanı içerisinde eserin girişinde, eser içindeki bölüm ve tempo geçişlerinde, zorlayıcı pasajların yönetiminde belirleyici rol üstlenir. Gruba liderlik etmek çalmanın yanında ayrı bir sorumluluktur. Liderlik eden kişinin rahat bir şekilde esere hakim olması, müzikal ve ritmik açıdan grubu bir arada tutması gerekir” (Chandler, 2003 : 1)

Flüt, oda müziği grubunda eşlik pozisyonunda da kullanılabilir.

Bu durumda flüt çalan kişi, ana ezgiyi dinlemenin yanı sıra, eşlik eden diğer enstrümanları da dinleyerek karakter olarak şekilde eşliğini sürdürür ve denge oluşturur.

Nefeslilerden oluşan oda müziği gruplarında flüt genellikle diğer tahta nefesli sazlarla bir araya gelir. Flütün tahta nefesliler grubuna dahil edilmesinin bir sebebi de ses renginin, diğer ahşap nefeslilerle çok iyi kaynaşmasıdır Üflemeliler beşlisinde flütün yanı sıra obua, klarnet, korno ve fagot bulunur.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın örneklem seçiminde amaçlı örneklemenin ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, araştırmacının belirlediği temel ölçüt, oda müziği dersini yürüten öğretim elemanlarının, derslerinde flütlerin yanı sıra başka çalgı gruplarıyla da çalışıyor olması ve görüşme yapılan kişilerin bu araştırma için gönüllü olmasıdır.

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de bulunan Eğitim Fakültelerine bağlı Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü MEABD’de Oda Müziği dersini yürütmekte olan öğretim elemanları oluşturmaktadır. Görüşmeler, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi,

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi ABD'lerde görev yapan oda müziği dersi öğretim elemanlarıyla yapılmıştır.

	<i>Katılımcıların Demografik Özellikleri</i>				
Demografik Özellikler	G1	G2	G3	G4	G5
Cinsiyet	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek	Kadın
Unvan	Yrd.Doç.Dr.	Öğr.Gör.	Yrd.Doç.Dr.	Yrd.Doç.Dr.	Yrd.Doç.Dr.
Kıdem Yılı	7 yıl	19 yıl	28 yıl	7 yıl	17 yıl
Oda Müziği Dersin Yürüttüğü Görev Süresi	2 yıl	8 yıl	24 yıl	4 yıl	11 yıl
Bireysel Çalgısı	Viyola	Gitar	Viyolonsel	Viyola	Flüt

Veri Toplama Yöntemleri

Araştırmada belirlenen alt problemler doğrultusunda oda müziği derslerinde karşılaşılan sorunların saptanmasına yönelik araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla MEABD'de görev yapmakta olan oda müziği dersi öğretim elemanlarıyla görüşme yapılmıştır. Görüşme formunda, oda müziği dersinde karşılaşılan repertuar sorunları, farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesinin sebep olduğu diğer sorunlar ve derste kullanılan repertuvara ne şekilde ulaşıldığı konularıyla ilgili sorular

bulunmaktadır. Soruların hazırlanmasında soruların açık ve anlaşılır olması, görüşmeciyi yönlendirici nitelikte olmaması, soruların çok boyutlu olmaması ilkeleri göz önünde bulundurulmuştur. Oluşturulan görüşme formu, amaca ne derece hizmet ettiği ve uygulanabilirliğinin kontrol edilmesi için uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlar tarafından görüşme formunun içeriği, dili, soruların anlaşılır olup olmadığı incelenmiş ve öneriler doğrultusunda görüşme formu son halini almıştır.

Verilerin Analizi

Görüşmeler, görüşmecilerin randevu verdikleri tarihlerde, kendilerini rahat ifade edebilecekleri uygun ortamlarda gerçekleştirilmiştir. Görüşmecilerin izni üzerine, görüşme süreci ses kayıt cihazı tarafından kaydedilmiş aynı anda not alma tekniği de kullanılmıştır. Kaydedilen görüşmelerin tamamı yazıya dökülmüştür. Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yönteminden faydalanılmıştır. Öncelikle görüşmede yer alan boyutlardan yola çıkılarak bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu çerçeve doğrultusunda elde edilen verilerin hangi temalar altında sunulacağı belirlenmiştir. Oluşturulan çerçeveye göre yanıtların önemli kısımları seçilmiş, gereksiz veriler dışarıda bırakılmış, önemli kısımlar gün yüzüne çıkarılmıştır. Son aşamada veriler, doğrudan alıntılarla, yapılandırılmış özet şeklinde ifade edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular, Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında oda müziği dersini yürüten öğretim elemanlarının “oda müziği derslerinde yaşanan repertuar sorunlarına ilişkin görüşleri”, “farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesinin neden olduğu sorunlar” ve “derste kullanılan repertuvara ne şekilde ulaşıldığı” başlıkları altında sunulmuştur. Gizlilik esasına dayanılarak, katılımcıların görüşleri isim verilmeden aktarılmıştır. Bu sebeple her bir öğretim elemanı için *ÖĞR.ELM.* ifadesi kullanılmış, yanlarına ise görüşmelerin yapıldığı sıraya göre 1,2,3,4,5 şeklinde numaralar eklenmiştir.

Verilerin Analizi Sonucu Ortaya Ait Problemlere Ait Temalar ***Derste Karşılaşılan Repertuar Sorunlarına İlişkin Görüşler***

- Farklı çalgı gruplarına göre düzenlenmiş eserlerin yetersiz olması
- Ulusal müzik düzenlemelerinin az olması

- Beklentiler

Farklı Çalgı Gruplarının Bir araya Gelmesinin Neden Olduğu Sorunlara İlişkin Görüşler

- Entonasyon
- Akort
- Çalgılar arası denge
- Öğrenciler arasındaki seviye farklılıkları

Oda Müziği Dersinde Kullanılan Repertuvara Ulaşma Kaynaklarına İlişkin Görüşler

- İnternet
- Kendi arşivim
- Kendi Yaptığım Düzenlemeler
- Düzenlemelerin Bulunduğu Kitaplar
- Diğer Oda Müziği Öğretmenleriyle İletişim Kurarak

Derste Karşılaşılan Repertuar Sorunlarına İlişkin Görüşlerle İlgili Bulgular

Bu alt problem doğrultusunda görüşme formunda yer alan soru, “oda müziği dersinde karşılaştığınız repertuar problemine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” şeklindedir. Bu alt problem neticesinde görüşmecilerden alınan yanıtlar, “farklı çalgı gruplarına göre düzenlenmiş eserlerin yetersiz olması” (n=4), “ulusal müzik düzenlemelerinin az olması” (n=3) ve “beklentiler” (n=3) başlığı altında, temada toplanmıştır. Bu üç temanın, repertuar sorununa neden olduğu belirtilmiştir.

İlk tema olan “Farklı çalgı gruplarına göre düzenlenmiş eserlerin yetersiz olması” ile ilgili görüş bildiren öğretim elemanlarına ait ifadeler şu şekildedir:

“Çalgı çeşitliliği fazla olunca, bu kadar çalgıyı barındıran bir grup için düzenlenmiş eser bulmak biraz daha sıkıntılı oluyor” (ÖĞR. ELM. 2

“Bölümde bütün enstrümanları çalan öğrenciler olmadığı için parçaların orijinal düzenlemelerini çalamıyoruz. En büyük sıkıntımız repertuar oluyor aslında” (ÖĞR. ELM. 1).

“Her çalgı grubunun ayrı partisi olmadığı için bir grubun partiyonunu katlamak durumunda kalıyoruz. Bu tamamen ihtiyaçtan; ideal olan bir durum değil. Kurtarmak adına yaptığımız bir şey” (ÖĞR. ELM. 4) .

“Mesela obua partisi varsa flüte veriyorum. İlla flüt yok diyip geçmiyoruz. Birazcık hocanın ön hazırlığı şart bu işte. Düzenlemeleri

oktavını değiştirerek, flütün rejisterine göre ayarlayarak çaldırđım oluyor, düolarda özellikle” (ÖĞR.ELM.5).

İkinci temaya ilişkin olarak “Ulusal Müzik Düzenlemelerinin Yetersiz Olması” yönünde görüş bildiren öğretim elemanlarının ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Öğrencilerimizin düzeyine uygun, kaynağını ulusal müziklerimizden alan, folklorik nitelikler taşıyan müziklerden oluşan repertuvara ihtiyacımız var” (ÖĞR. ELM. 4).”

“Repertuvarla ilgili ne yazık ki Türk eseri konusunda sıkıntı var. ... diğer türkü düzenlemelerinden faydalanıyorum. Öğrencilerime bu şekilde veriyorum. Mesela Erdal Tuğcular’ın bağlama için yaptığı düzenlemeleri ben flütçüler için uyarlıyorum çaldırıyorum. Çünkü seviye sıkıntısı çıkıyor. Bu sefer ulusal repertuvarları taradığınızda bulabileceğiniz örneklerin hepsini öğrencilerin hepsi çalamayabiliyor. ... Ne yazık ki Türk eserlerinin seviye olarak basit olanlarını bulamadığımız için ilk başta özellikle böyle bir sıkıntı çıkıyor... Dolayısıyla okulun çalgı ağı içerisinde Türk eseri kullanma şansı doğal olarak oluşmuyor. O nedenle biz artık yapılmış bazı şeyleri derme usulü burada kullanıyoruz bir şekilde” (ÖĞR.ELM. 5).

“İnternette istediğim eserlere ulaşabiliyorum; ancak yeni kaynaklara ihtiyaç duyulduğunu da söylemeliyim ulusal repertuvarla ilgili” (ÖĞR. ELM. 3).

Üçüncü tema olarak karşımıza çıkan “beklentiler” başlığı ile ilgili görüşler şöyledir:

“Eğitsel amaçlarla bir repertuvar yapmanın dışında, içinde bulunduğumuz kurumun, şehrin bazı kesimlerinin bizden müzikal bir beklentisi de var. Sorumluluğun bizi yönlendirmesi gerekiyor. Sadece üniversiteye, bölümlere, çocuklara müzikal bir davranış kazandırmak değil, aynı zamanda bir kültürel işlevi de yerine getirmek durumundayız. Öncelikli amaç insanların gözünde bir imaj oluşturmak ve insanları müzik bölümü olarak bir etkinliğe davet ettiğinizde size inanmalarını sağlamak. Böyle bir motivasyon da var repertuvar seçiminde. ...Bizden aynı zamanda halka ya da akademik personele ulaşabilecek bir dinleti formatı bekliyorlar. Yani bir yılsonu konseri yaptığınızda sadece öğrencilerin velileri oraya gelmiyor. Dolayısıyla bu da bizim repertuvar konusunda akademik özen göstererek biraz daha herkese ulaşabileceğimiz bir repertuvar tercih etmemize neden oluyor” (ÖĞR.ELM.4)

“Öğrencilerimiz her yıl en az iki ya da üç kez sahne alabiliyor. Bu ortak törenler belirli gün ve haftalarda da olabiliyor (ÖĞR.ELM.3).”

“Her sene mutlaka konser yapıyoruz. Başka durumlarda da yardım istiyorlar; mesela bir gazetenin şiir gecesi ödül töreni gibi...” (ÖĞR.ELM.1).

Farklı Çalgı Gruplarının Bir araya Gelmesinin Neden Olduğu Sorunlara İlişkin Görüşlerle İlgili Bulgular

Bu alt problemle ilgili görüşme formunda yer alan soru “Sizce oda müziği dersinde farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesi ne tür sorunlara neden oluyor?” şeklinde katılımcılara yöneltilmiştir. Bu soruya yanıt olarak ortaya çıkan temalar, “entonasyon” (n=4), akort” (n=4), çalgılar arası denge” (n=4) ve “öğrenciler arasındaki seviye farkı” (n=3) şeklinde dört tema olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu alt problemde ilk tema olan “entonasyon sorunu” ile ilgili görüş bildiren öğretim elemanlarının ifadeler şöyledir:

“Yaşadığım en büyük sorunlardan biri entonasyon” (ÖĞR. ELM. 1).

“Farklı çalgı gruplarının bir arada tınlaması entonasyon sorunu doğurabiliyor” (ÖĞR. ELM. 2)

“Çalgı grupları arasında entonasyon problemleri var. Hele ki tiz pasajlarda bu tür bir problemle çarpışıyoruz” (ÖĞR. ELM. 4).

“Sürekli entonasyon problemi yaşıyoruz. Bu sadece benim öğrencilerimin değil diğerlerinin de sorunu. Çocuklar dinlemeyi bilmiyor” (ÖĞR.ELM.5).

İkinci tema olarak karşımıza çıkan “akort sorunu” ile ilgili görüşler şu şekildedir:

“Fazla çalgı çeşitliliği en başta akortla ilgili probleme neden oluyor”(ÖĞR.ELM.1).

“Derslerde çoğunlukla akort problemiyle karşılaşılıyor” (ÖĞR:ELM.3).

“Flütçülerin işlevini çok etkileyen bir unsur hocam, akorttan da kaynaklanıyor. Çünkü bireysel olarak derse giriyor. Beraber başka bir çalgıyla eşlik konusunda da bir şeyleri yoksa, çalmadığından fark etmiyor. Belki kendi dudağını da yanlış oturtuyor. Bunlarla da oda müziğinde çarpışıyoruz. ...Akort birliği çok önemli” (ÖĞR. ELM.4).

“Akort meselesi kabus bir nokta. ... Mutlaka dinlemeye alıştırmak gerekiyor. Akorttan mesela puan veriyorum”(ÖĞR.ELM.5).

Üçüncü temaya ilişkin olarak “çalgılar arası denge” ile ilgili görüş bildiren öğretim elemanlarının ifadeleri şu şekildedir:

“Çalgıların sonoritesiyle ilgili balans problemleri ortaya çıkabiliyor” (ÖĞR.ELM.2).

“Flütlerin sonoritesi güçlü kalıyor, yaylıdaki arkadaşlar ton üretme konusunda sıkıntı yaşıyor.” (ÖĞR.ELM.4).

“Sayı anlamında çok sıkıntımız var öğrenci dağılımıyla ilgili” (ÖĞR.ELM.1).

“ Sayı olarak çok fazla viyolonsel olmadığı için trio veya kuartet yapılarında daha çok değerlendirildikleri için ben henüz viyolonsel öğrencisiyle çalışmadım....Zaten piyanistler 2-3 tane olduğu için bir tanesini mutlaka şan hocası değerlendiriyor. Diğeri de piyanolu trioda çalmak üzere orada bulunuyor” (ÖĞR.ELM.5).

Dördüncü tema başlığı olan “öğrenciler arasındaki seviye farkı” ile söylenen cümleler şöyledir:

“Öğrencilerin seviye problemi var. Bazı öğrenciler GSL’de 4 sene eğitim alıp burada üzerine bir şeyler koyuyorlar, bazıları burada başlıyor. Dolayısıyla çaldığımız eserlerin teknik seviyesini çok düşük tutmak zorunda kalıyoruz. Bu sefer ileri düzeyde çalabilecek öğrenciler sıkılıyor, derse motivasyonları azalıyor” (ÖĞR.ELM.1).

“Akademisyenler repertuar konusunda sıkıntı çekiyorlarsa bunun nedeni neler olabilir? Öğrenci düzeyi burada çok ciddi ve kısıtlayıcı bir faktör. ...Müzikal davranış eksiklikleri tabii ki de öğrencinin düzeyini etkiliyor. Bu da öğretmeni repertuar konusunda kısıtlıyor” (ÖĞR.ELM.4)

“Eser seviyelerini tutturmak sıkıntılı. Bu seviye dengesizliği bazen problem yaşatabiliyor bize” (ÖĞR.ELM.5).

Oda Müziği Dersinde Kullanılan Repertuvara Ulaşma Kaynaklarına İlişkin Görüşlerle İlgili Bulgular

Üçüncü alt problemle ilgili görüşme formunda yer alan soru “Oda müziği dersinde kullandığımız repertuvara ne şekilde ulaşıyorsunuz?” şeklindedir. Bu soruya yanıt olarak gelen temalar, İnternet aracılığıyla (n=5), kendi yaptığım düzenlemeler (n=4), kendi arşivim (n=3), düzenlemelerin bulunduğu kitaplar aracılığıyla (n=2), diğer oda müziği öğretmenleriyle iletişim kurarak (n=2) şeklinde oluşmuştur.

Öğretim elemanlarının oda müziği repertuarına nasıl ulaştıklarıyla ilgili ifadeleri şu şekildedir:

“İnternet inanılmaz bir olanak. Hele son senelerde popüler olan imslp.org isminde bir proje var. çok ciddi bir şey orası, bizim için kaynaktır” (ÖĞR.ELM.4).

“İnternette araştırarak bulduğum parçaları, oda müziği grubundaki çalgılar için uyarlıyorum. Freescore.com adresi arşiv bakımından çok zengin. Orada yüzlerce nota var. Ayrıca kendi arşivim var yıllar içinde olan. ... Gitar, flüt, çello, keman, kontrbas ve bağlamayı kapsayan düzenleme olmadığı için ben farklı düzenlemeler araştırarak onu bu çalgı grubuna uyarlamaya çalışıyorum” (ÖĞR.ELM.2).

“Orijinal eserleri internette ediniyorum ya da başka okullarda orkestra dersi veren öğretmen arkadaşlarla irtibata geçiyorum” (ÖĞR.ELM.1).

“Daha önce edindiğim arşivimden yararlanıyorum oldukça. Zamanında yapmışım, Ankara’da Bilkent kütüphanesinden. Onun dışında da internette faydalaniyorum. Dediğim gibi bazen de kendi ayarlamam ve düzenlemelerle hallediyoruz.” (ÖĞR.GÖR.5).

Sonuç

Bu araştırmada, Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında üçüncü ve dördüncü sınıfta olmak üzere toplam dört dönem okutulan oda müziği dersinde, flütlü oda müziği gruplarıyla çalışan öğretim elemanlarının karşılaştıkları repertuar sorunlarına, farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesinin neden olduğu sorunlara ilişkin görüşleri ve repertuvara ne şekilde ulaştıklarına dair görüşler ortaya konmuştur. Elde edilen veriler sonucunda flütlü oda müziği grubuyla çalışan öğretim elemanlarının, bu derste karşılaşılan repertuar sorunlarına ve farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesinden kaynaklanan diğer sorunlara ilişkin görüşlerinin benzer temalarda bulunduğu ortaya çıkmıştır.

- İlk alt problemde yer alan öğretim elemanlarının ifadelerinden de anlaşılacağı gibi, farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesi ve orijinal düzenlemelerin Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi bölümleri için uygun olmaması, derslerde repertuar sorunun yaşanmasına neden olmaktadır. Bu durumda aynı partiyonun diğer çalgılarca katlanması ya da elde olan notanın, derste çalgı grubuna uygun bir şekilde düzenlenmesi yoluna gidilmektedir. Bulgularda yer alan ifadelerden de anlaşılacağı gibi bu yolla, oda müziği dersinde karşılaşılan repertuar sorununa çare aranmaktadır.

- İkinci alt problemdeki ifadelerden yola çıkılarak, oda müziği grupları için bestelenmiş olan ulusal eserlerin, müzik eğitimi bölümlerindeki öğrencilerin seviyelerine uygun olmadığı, bu sebeple

özellikle eğitim müziği için çok kullanışlı olan halk ezgileri temalı düzenlemelere ihtiyaç olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

- Üçüncü alt problemdeki bulgulara göre ise, öğretim elemanlarının oda müziği dersinin eğitsel amaçlar dışında o şehrin kültürel beklentilerini karşılama gibi bir sorumluluğu ve işlevi olduğu ve bu durumun oda müziği dersi için seçilecek repertuvara etki ettiği sonuca ulaşılmıştır. Öğretim elemanlarının ifadelerine göre bu, kısıtlayıcı bir faktördür.

Farklı türde çalgıların bir araya gelmesinin neden olduğu sorunlara ilişkin görüşler ise, entonasyon, akort, öğrenciler arasındaki seviye farkı ve çalgılar arası denge olarak dört alt tema altında toplanmıştır.

- İkinci alt probleme ilişkin ortaya çıkan ilk temada, oda müziği dersinde farklı çalgı gruplarının bir araya gelmesinin derste entonasyon problemine neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- İkinci alt probleme ilişkin ortaya çıkan ikinci temada, oda müziği dersinde farklı türde çalgıların bir araya gelmesinin derste akort problemine neden olduğu sonucuna varılmıştır.

- İkinci alt probleme ilişkin ortaya çıkan üçüncü temadaki ifadelerle göre, bazı öğretim elemanlarının oda müziği dersini alan tüm öğrencileri tek bir gruba dahil etmesi durumunda, sayı bakımından, aynı zamanda da sonorite bakımından çalgılar arasında bir dengesizlik oluştuğu sonucuna varılmıştır.

- İkinci alt probleme ilişkin son temada ise, öğretim elemanlarının ifadelerine göre oda müziği dersini alan öğrenciler arasındaki bireysel çalgı düzeyi farklılığı bir sorun olarak karşılına çıkmaktadır. Öğretim elemanlarına göre bu sorun, repertuvar seçiminde de kısıtlayıcı bir faktör oluşturmaktadır.

Görüşmeler sonunda ortaya çıkan ifadelerle göre, oda müziği dersinde öğretim elemanları repertuvara ulaşmada en çok internetten faydalanmaktadır. Farklı çalgı grupları için düzenlenmiş eserlerin yetersiz kalması durumunda öğretim elemanları, derste bir araya gelen çalgıların oluşturduğu oda müziği grubuna uygun düzenlemeler yapmaktadır. Oda müziği öğretmenleri bunun dışında repertuvara ulaşmada diğer oda müziği dersini yürüten kişilerle irtibata geçip paylaşımında bulunmakta, nota alış verişinde bulunmaktadır. Yıllar içinde oluşturdukları arşivlerinden ve orkestra/oda müziği toplulukları için düzenlemelerin bulunduğu kitaplardan da faydalanmaktadırlar.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar neticesinde eğitim fakültelerinin müzik eğitimi bölümlerindeki farklı çalgı gruplarının bir araya geldiği oda müziği dersinde karşılaşılan sorunların en aza indirilmesi için şunlar önerilmektedir:

1. Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi bölümleri programında yer alan Orkestra/oda müziği dersinin repertuarına katkı oluşturabilecek düzenlemelere bakıldığında, çoğunlukla orkestra düzenlemelerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Fakat sonuçlar gösteriyor ki; müzik eğitimi bölümlerinde kullanılabilecek oda müziği dağarına da ihtiyaç vardır. Uzman kişiler tarafından bu ihtiyaç göz önünde bulundurulmalı, müzik öğretmenleri adaylarının seviyesine uygun ve bu bölümlerde öğretilmekte olan çalgılara yönelik, oda müziği grupları için farklı dönemlere ait ve özellikle halk ezgileri temalı ulusal müzik düzenlemeleri yapılmalıdır.
2. Oda müziği dersinde, müziğin toplu şekilde ifadesi ön planda olduğu için en önemli konulardan bir tanesi entonasyondur. Entonasyon fazlasıyla çalgı hakimiyeti ister. Bu hakimiyetin sağlanması için bireysel çalgı derslerinde, performans sırasında entonasyon konusunun üzerinde önemle durulmalıdır. Bireysel entonasyon sağlandığında hiç şüphesiz oda müziği dersinde karşılaşılan bu sorunun önüne geçilecektir.
3. Oda müziği dersinde, beraberce icra edilen eserin kulakta hoş bir etki bırakabilmesi için doğru bir şekilde çalınmasının yanı sıra çalgıların akordunun çok iyi yapılmış olması gerekir. Bunun için oda müziği dersinde, derse başlamadan önce akort için uzun zaman ayrılması ve sık aralıklarla kontrol edilmesi gerekmektedir.
4. Oda müziği dersini alan öğrencilerin tamamının bir gruba dahil edilmesi yerine, öğrenci sayısı ve çalgı çeşitliliğine göre küçük gruplara ayrılması, çalgılar arasındaki sayı ve sonorite dengesini sağlamak için iyi bir çözüm olacaktır.
5. Oda müziği dersinde repertuar seçiminin daha kolay hale gelebilmesi için, küçük grupların oluşumunda çalgı düzeyi olarak aynı seviyedeki öğrencilerin seçilmesi gerekir.
6. Besteciler ya da düzenleme konusunda uzman kişiler sipariş ya da bu alanda yapılacak olan yarışmalar vesilesiyle her düzeyde oda müziği grupları için düzenleme yapmaya motive edilmeli, yapılan bu düzenlemelerin ilgili kurumlara ve kişilere ulaşması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Chandler, B. (2003). A Guide to Woodwind Quintet Playing for the Developing Flutist. 57th "An International Band and Orchestra Conference". 17 Aralık 2003. Chicago, Illinois.
- Çelebioğlu, B. (2002). *Johannes Brahms'ın Pianolu Oda Müziği Eserlerinin Yapısal İncelemesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Öz, N. (2001). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Orkestra/Oda Müziği Eğitiminde Yaylı Çalgıların Yeri ve Önemi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt: XIV, Sayı: 1 ss 96-98.
- Say, A. (2005). Müzik Sözlüğü. (Birinci Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Tan, Z. (2012). *Eugene Bozza'nın Oda Müziği Eserlerinde Obuanın Yeri*. (Sanatta Yeterlik Tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Kıvrak, Y (2003). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarımızda Toplu Çalma/Söyleme Derslerindeki Repertuar Sorunu. Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu. Malatya: İnönü Üniversitesi, akt. Varış. (2011). Orkestra ve Yönetimi Dersinde Orkestra Yönetme Becerilerine İlişkin Etkinliklerin Değerlendirilmesi. On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.